

Натовп чоловіків згвалтував жінку в Москві

У Москві 5 мігрантів згвалтували 47-річну жінку. За словами потерпілої, зловмисники її побили і, погрожуючи арматурою, затягли в підвал будинку, де згвалтували. Злочинці зникли з місця злочину. Правоохоронці затримали гвалтівників, повідомляє «РЕН ТВ»: чотирьох хлопців, яким трохи більше 20 років, і одного 31-річного чоловіка.

Упіймали браконьєра, який виловив близько півтори тисячі раків

Працівники Ізяславського відділення поліції впіймали браконьєра, який незаконно виловлював раків у річці Горинь. Зловмисник — 31-річний житель міста Нетішин. Того дня чоловік на власному авто приїхав до Ізяслава і, використовуючи засоби для пірнання, виловив близько півтисячі раків. Як пояснив сам підозрюваний, планував їх збути.

7

Відомості.інфо
№7 (799)

25 лютого - 2 березня 2016 року
<http://www.vidomosti-ua.com/>

Історія

Як на Волині лікувалися сто років тому

Вочевидь, усім цікаво довідатися, як лікувалися наші земляки сто років тому і трохи пізніше. Сьогоднішня розповідь — про тодішню медицину і все, що дотичне до неї. Хоча, зізнаємося, відшукати хоч якусь інформацію з цієї теми виявилося нелегко, бо й місцеві краєзнавці мало знають про лікарську справу за часів Російської імперії, при окупації австро-угорськими військами, у Першу світову війну та в польські часи — саме ці періоди ми згадуємо.

Дещо на цю тему вдалося довідатися у Володимир-Волинському історичному музеї ім. О. Дверницького, але тут серед експонатів є тільки давні медичні ланцети та щипці римського періоду — другого-третього століття. Все ж, як то кажуть, з миру — по нитці... А що з цього вишло, читайте в цьому дослідженні.

ЗЕМЬСКА МЕДИЧНА СИСТЕМА МАЛО ВІДРІЗНЯЛАСЯ ВІД ТЕПЕРІШНЬОЇ

Сто років тому місто Володимир-Волинський було повітовим центром і належало до Волинської губернії Російської імперії. У 1911 році у Володимир-Волинському повіті налічувалося 11 земських медичних закладів, один — приватний спеціалізований і одна єврейська лікарня, у Володимирі — одна земська лікарня. Звісно, що така мала кількість цих закладів не сповна задовольняла потреби населення, особливо сільського, адже згідно з тодішнім переписом, у повіті, який мав 22 волості, проживало 359 тисяч людей. Тому у Володимирі відкривалися богоугодні заклади при всіх церквах, монастирях і трьох єврейських синагогах. До слова, у XIX столітті земська медицина була платною, лише на початку XX земські управи дали дозвіл на безплатну. Різноманітні притулки та лікарні при монастирях ділили хворих за віросповіданням, національністю, статтю, віком, професією, станом здоров'я — вагітні, поранені, інваліди зору та слуху тощо, але лікували всіх без розбору.

Документи свідчать і про таке: на початку XX століття у Володимирі спалахнула велика пожежа, яка знищила 250 будинків. Очевидно, цей випадок підштовхнув громаду до створення каси взаємодопомоги та відкриття аптеки, де для бідних існували знижки — про це писала газета «Га-Мейліц», згадуючи і про те, що в місті відкрився шпиталь. Ще до початку Першої світової війни представники громадських релігійних і політичних організацій створили комітет «Культура», який опікувався бідними та лікарнею.

У «Руській правді» — збірнику законодавчих актів, яким визначалися норми суспільного життя, зокрема положення лічця в суспільстві та оплата його праці, церквам наказувалося будувати лічницю та лазні та безкоштовно надавати допомогу хворим і немічним — так виникли так звані богоугодні заклади.

Земська медична система мало відрізнялася від теперішньої. У центрі, тобто у Володимирі, була лікарня з амбулаторією та інфекційним відділенням, у селах — фельдшерські пункти. Здебільшого лікарська дільниця, очолювана одним лікарем, обслуговувала в середньому 25–30 тисяч населення. Земці-помічники старалися брати на службу для лікування селян не лікарів, а фельдшерів, оскільки «селяни хворіють на прості хвороби і потребують простих ліків, тому для них більш відповідним є не панський лікар, а мужицький фельдшер». Такі захворювання, як защемлені грижі, травматичні і акушерсько-гінекологічні кровотечі, переломи тощо, вимагали негайної хірургічної допомоги, а через брак транспорту та віддаленість

від центральної лікарні їїчасно не надавали. Отож дільничних фельдшерів примушували опанувати хірургію.

НАЙБІЛЬШІ ВАДИ ВІД НАРОДЖЕННЯ — СЛІПОТА ТА НИМОТА

Найбільш поширеними вадами від народження вважалися сліпота та глухонімота. Усього здорових дітей на тисячу осіб народжувалося 40, серед них три відсотки — позашлюбних. У 1913 році на кожен укладений шлюб припадало в середньому 4,7 народжених дітей. Серед сільського населення смертність була вищою, ніж у місті. Близько третини випадків смертей припадали на дітей до 5 років, найбільше — у віці до року. Проте, порівняно з середніми показниками у Російській імперії, на Волині така смертність вважалася найнижчою: з тисячі народжених у віці до року помирали 175 дітей (в середньому по губерніях — 253).

Неподалік «білої» лікарні, у старому садку, до 1939 року стояло п'ять великих хрестів — так позначали місця поховання тих, хто помер у цьому лікувальному закладі. До речі, за Польщі цей сквер так і називали — «Цвинтар нехрещених немовлят».

Як і тепер, тодішня медицина без народних цілителів не обходилася. Різноманітні знахарі, цілителі та баби-повитухи «спеціалізувалися» на лікуванні ран, переломів, очей, пусканні крові — їх називали «рудомети», інші — на замовляння зубів (зубоволоки), допомагали породіллям тощо. Для більшості з них медицина не була основним заняттям, а лише додатковим заробітком. У своїй практиці вони використовували мазі з рослин, насіння, коренів, цвіту й зародків. Чародійну силу приписували «деревам з небес» — яблуні та дикій груші, виготовляли ліки з бруньок, молодого листя, пелюсток квітів, застосовували різні олії — з троянд, лілеї, липи, горіха, гірчиці, абрикоса, сливи, робили різні порошки не лише з рослин, а й з мінералів та кісток.

У 1916 році в місті з'явилася перша «швидка допомога» — санітарного веза у Відні придбав тодішній командант і капітан австрійської армії Інат Мартинець.

За окупації Володимира австро-угорськими військами, а це 1915–1918 роки, місцеві жителі масово хворіли на тиф і дизентерію, тому військові розгорнули пересувні госпіталі, де лікували від цих епідемій (з розповіді наукового співробітника музею Олексія Петруніна).

ЗА ПОЛЬЩІ ПРАКТИКУВАЛИ ПРИВАТНІ ЛІКАРІ

За Польщі, на початку 30-х років у місті практикували декілька приватних лікарів. Окрім них, приватною медициною займалися

фельдшери й акушерки. Користувалися такими медичними послугами заможні люди, але й біднішим не відмовляли. Так, поляк Зінкевич, котрий за власні кошти побудував гарний дерев'яний будинок із колонами (тепер це вулиця Івана Франка) і відкрив там приватну жіночу клініку, лікував і бідних, і багатих. За «советів» у цьому будинку відкрили гінекологічне відділення, а опісля — його знесли, а цю ділянку віддали для приватної забудови.

Ще один приватний лікар пан Люценський також приймав хворих у великому будинку з мансардою, який був збудований у незвичному архітектурному стилі та стояв недалеко від колишньої засолочної, що біля вулиці Луцької. Після війни в цей будинок перенесли одне з відділень «білої» лікарні, припускають, що психіатричне, але це питання досі лишається відкритим. На жаль, ця досконала архітектурна будівля не збереглася.

Також на вулиці Віленській, недалеко від колишньої школи для дітей з вадами слуху, мешкав польський лікар Полянський, котрий також приймав пацієнтів вдома (зі слів директора музею Володимира Стемковського).

На розі вулиць Драгоманова та Франка росте дуб — його посадив польський лікар Зінкевич, коли народився його перший онук. А історія тут така. Єдина дочка цього лікаря довго не могла завагітніти. Батько возив її у Варшаву до відомих медичних світил, але все — безрезультатно. І лише через два десятиліття він таки дочекався першого онука й посадив для нього дуба.

У 1930 році з 17 лікарів у Володимирі лише двоє були українцями. Серед них і Арсен Річинський, який надавав допомогу жінкам у власному будинку на тодішній вулиці Тракт Легіонів (тепер Луцька, 58). Перед тим, як вони заходили до лікарського кабінету, ставали на коліна перед великою іконою Богородиці.

Варто згадати лікаря-педіатра Олену Хохол, котра також дотична до місцевої медицини. Вона народилася у 1897 році в місті Устилузі та була особисто знайома майже з усіма відомими світилами радянської медицини, оскільки була членом-кореспондентом Академії медичних наук. У роки Великої Вітчизняної війни працювала у військових госпіталях, а згодом у лікувальних установах Міністерства охорони здоров'я.

Вивчитись на лікаря коштувало дорого, отож вибирали цю професію діти заможних батьків, які, окрім грошей, подавали рекомендації. Дитину характеризували як старанну, кмітливую, здібну, і головне — «хворобу відчувала на віддалі і вмів зазирнути всередину». Більшість талановитих українських лікарів здобували освіту в університетах Західної Європи та там ставали вченими, професорами, винахідниками, основоположниками медичних наук.

ДЛЯ ПАЦІЄНТІВ БЕЗКОШТОВНО ВИДАВАЛИ ЛІКИ, ОДЯГ, ВЗУТТЯ, ІХ ГОЛИЛИ ТА СТРИГЛИ

Окрім медичних препаратів, дьоготь вважався одним із основних засобів для зцілення найрізноманітніших захворювань шкіри, зокрема корости. Ним заливали групи й голили тих, хто загинув від чуми. Відходи поташу, що містили кальцій, застосовували при опіках, а гіпс — при лікуванні переломів кісток.

Найбільше розвивалася хірургія — це зумовлено частими війнами та поширеними побутовими травмами. Хірургію називали «ризання», а хірурга — «ризальником». Застосу-

вання ефіру наприкінці 19 століття дозволяло лікарям робити різні оперативні втручання. Найпоширеніші з них — ампутація кінцівок, при цьому лікар повинен домогтися безгнійного загоєння ран із ледь помітним шрамом. Проводилися також деякі отоларингологічні, стоматологічні, нейрохірургічні, травматологічні, урологічні операції. Відомі також ортопедичні прийоми та різний масаж.

Балон гумовий, два термометри, скляні шприци, троє хірургічних ножиць, два скальпелі хірургічні, дві котушки шовку для зшивання, жіночий металевий катетер, гінекологічне дзеркало, скляні мензурки, чашка Есмарха з гумовою трубкою — це обов'язкове медичне обладнання для приймалень у земських сільських амбулаторіях і лікарнях. На один кабінет передбачалося два халати, три рушники, шість хустин і дві застилки на кушетки.

У лікарняних палатах стояли грубки, які опалювали дубовими та березовими дровами, а для розпалу використовували віхті соломи.

З якими скаргами найчастіше зверталися до поліклініки земської лікарні? Перше місце посідали захворювання органів дихання, найбільше — запалення легень, на другому — хвороби органів травлення. Високі показники мали заразні

хвороби, з-поміж яких — короста, її по-народному називали сверблячкою. Причини хвороби, як зазначається в одному з архівних звітів, — «скупчення багатьох людей у тисних помешканнях, відсутність лазень, нерозуміння заразності хвороби», тому лікували її тривало. А от пропастицію (у народі — лихоманку) додали швидко.

Для пацієнтів безкоштовно видавали ліки, одяг, взуття, їх голили та стригли. Для стаціонарних хворих із лікарняного фонду виділялися чоботи, сорочка (чоловіча або жіноча), підштаники для чоловіків, шкарпетки для жінок. Хворих безкоштовно голили та стригли. Для цього викликали цирульника.

ЗЕМЬСЬКОМУ ЛІКАРНЯНОМУ МЕНЮ МОЖНА ТІЛЬКИ ПОЗАЗДРИТИ...

Хворого, який помер у лікарні, хоронили за державні кошти. Передбачалися кошти й на похорон — для померлого в такому закладі благородного звання та воєнного офіцера — 5 рублів на кожного, всього 25 у рік. На похорон військовослужбовців рядового складу та громадян інших соціальних груп (приблизно 30 людей у рік) — по 2 рублі 8 копійок на кожного.

У лікарні передбачалася посада смотрителя або завідувача. Серед медичного персоналу — старший лікар, помічник лікаря, два фельдшери, аптекар та його учень. Працював тут і письмоводитель контори, каселянша, сторож, кухар і його помічник, комірник, два двірники та доглядач лазні. Таким чином, штат

лікарні у Володимирі складався із семи медичних працівників і восьми — допоміжного персоналу.

Найвища зарплата була в старшого лікаря — щомісячно йому платили 500 рублів та ще 100 — на харчування. Стільки, але без «столових», — у смотрителя. Праця помічника лікаря оцінювалася в 200 рублів щомісячно, фельдшера — у 120, а його помічник отримував на 20 рублів менше. З допоміжного персоналу найбільше мав письмоводитель — 200 рублів, уся інша обслуга — від 70 до 55. Що тоді можна було купити за ці гроші? Багато, якщо врахувати: курка на базарі коштувала... 20 копійок, пуд хліба (16 кілограмів) — усього 60 копійок, пуд м'яса яловичини — 2 рублі 20 копійок.

Тодішньому земському лікарняному меню можна тільки позаздрити. Для тяжкохворого в день передбачали яловичину, крупи гречані, манні, ячмінні, масло, картоплю, курей, житній хліб, пів чашки супу-бульйону. Окремою статтею в лікувальному кошторисі є кошти «для поліпшеного утримання одного воєнного офіцера військового відомства». Зауважмо, не депутата, не чиновника, а воєнного, якому, окрім перелічених продуктів, ще видавався білий хліб, цукор та дорогий чай.

Тетяна АДАМОВИЧ